

ב"ה

Thank You Morah!

קובץ לימוד and תשורה

from the

Kinus Mechanchos Chabad 5782

מינוס
מחנות חב"ד

CHABAD CHINUCH CONVENTION
AND RETREAT

CONTENTS

Introduction From the Theme Director.....1

Part 1: Kovetz Limud

Igros Kodesh.....4

Sicha 1.....7

Yud Beis Tammuz and the Kinus Theme

Sicha 2.....14

The True Purpose of Education in our Time

Part 2: Thank You Morah Compilation

From Students.....26

From Parents.....35

Stories of Impact.....42

Introduction From the Theme Director

Aside from, or perhaps even more than, the lessons in the classroom, the most important part of teaching lies in the relationship built between teacher and student. This connection will guide the student in life, as explained by the Rebbe in (אגרות הי"ג):

”...לחסן את תלמידיהם שיוכלו לעמוד הנסיונות החיים so that they can withstand the tests of life.” Clearly the Rebbe is telling us there’s more to the daily lessons and tests in subject matter to prepare our students for.

As a **מחנכת**, a teacher, it is without a doubt that this is what you do, day in and day out in your classroom.

For that and all you do we say **THANK YOU!** In this booklet you will find letters of thanks to teachers. To all who have submitted letters and notes, we appreciate your sharing these personal messages with which you were thanked and recognized for your efforts on behalf of your students. Teachers are certainly appreciated, but not always is time taken to acknowledge it. Accept these notes as thanks to each and every one of you for your involvement in your students’ lives.

Additionally, there are letters, shared with MEF by the Yocheved Gourarie Kindness Award*. As part of their program, teachers are recognized in having done something special for a student. Special thanks to Sara Zohar of the YGKA* for submitting the letters to MEF.

A huge **תודה** to Esther Levy, Kinus theme committee member for coordinating the collection of letters, and to Sarah Wolfe for transcribing and compiling the booklet.

בטח ידוע אשר הדרך היותר נכונה לפעול על הזולת... שרוצים לפעול בהזולת טפח צריך” “להוסיף על עצמו טפחיים” When it is desired to influence another... to

influence them 1 tefach, a person has to add to himself 2 tefachim.
(אגרות קודש ח'ה)

Your presence at the Kinus Mechanchos has given you those טפחים, the tools that you will have to share with your precious תלמידות enabling them to reach their fullest potential.

Whether you heard a valuable take away from a presenter, an idea from a fellow מחנכת in a networking session, or just chatting with colleagues between sessions, those messages along with this booklet will inspire you to continue with renewed energy and appreciation.

Engage with a fellow teacher to learn this Kovetz, and be further invigorated in teaching with guidance from the Rebbe.

כי הם חיינו ואורך ימינו. As the theme of this Kinus expressed the timeless message of תורה and how it is to be taught, may this take place with renewed energy, in the classroom and with the coming of משיח בקרוב ממש נאו

Mrs. Tzirl Goldman

Kinus Theme Committee Chair

*The Yocheved Gourarie kindness award seeks to highlight the Melamdin and Mechanchos who show commitment to their students in exemplary ways. Who create opportunities for inclusivity and belonging inside their classrooms, or throughout the school community. Who value the whole child and, along with nurturing the neshama, promote the mental, emotional and physical wellness of their students. The teacher, classmate or childhood friend who recognizes that when a child struggles, we must open our hearts and widen the circle of acceptance. The award honors these special educators and childhood friends and the ripples of their actions. And together honors the life and legacy of Yocheved Gourarie A'H.

PART 1: KOVETZ LIMUD

Theme of the 7th Annual

Kinus Mechanchos Chabad

“בכל יום יהיו בעיניך כחדשים”

New Tools for a Timeless Chinuch

*We honor Mechanchos who are reaching into new times
To bring a timeless Torah Chinuch to the generation of גאולה*

With new tools, new energy, and new inspiration

From our Torah and our Rebbeim.

Igros Kodesh

On many occasions, the Rebbe emphasized how the winds of change are impacting today's youth, and whereas in the past, it could be left to the home to educate children with values and Yiras Shamayim, today, the schools and teachers must shoulder this task. This theme, as well as the importance of educating Bnos Yisrael, the future mothers, is brought out in this letter.

By the Grace of G-d
8th of Iyar, 5728
Brooklyn, N.Y.

To All Participants in the Laying of the Foundation Stone of the
Beth Rivkah Schools Melbourne, Victoria, Australia.

G-d bless you.

Greeting and Blessing:

I extend heartfelt felicitations and prayerful wishes to the President and Board members, as well as to the distinguished guests and all friends participating in this notable event. It is surely an occasion for joy and pride, not only for the Jewish community of Australia, but also for Jewry as a whole.

One of the most serious problems of our day is the confusion, discontent and agitation besetting the young generation. Time-honored norms of ethics and morality, indeed the very foundations of law and order, are all too frequently challenged by reckless and rebellious youngsters and adolescents. Though fortunately in the minority, they nevertheless inflict a heavy toll upon society materially and spiritually. The conclusion is inescapable that one of the primary causes of this juvenile unrest lies in the fact that some segments of the present-day young generation is growing up without awe and reverence for G-d, which used to be instilled into the hearts of the children in former generations. Consequently, many of them grow up also

without regard for the true values in life, values which can be meaningful and enduring only if they are based on the Supreme Authority of the Creator and Master of the world.

It is generally recognized that religion, morality and ethics must begin at home. However, economic pressures and other factors prevailing nowadays have in many families brought about an abdication of parental responsibility. At best, the responsibility for the conduct of the home and the spiritual development of the children has in a large measure shifted from the “head” of the family to the “heart” of the family, namely from the father to the mother.

The Jewish wife and mother has always been recognised as the Akeres Habayis, the “Foundation of the home.” With the added responsibilities, made more difficult by environmental influences, it has become necessary more than ever before that the Jewish wife and mother herself be adequately trained and prepared in her youth to assume her responsibilities, and carry them out to perfection.

[...] These fine schools carry out a vital function by preparing future Jewish wives and mothers who will preserve the saintly traditions of the Jewish home, based on the foundations of our G-d-given Torah at Sinai.

[...] I hope and pray that the Laying of the Foundation Stone will be followed by the expeditious completion of the actual construction, so that the new premises will soon be dedicated and filled to capacity with an ever growing number of eager students.

May the Almighty bless each and all of you who are helping this great cause with a generous measure of Divine blessings materially and spiritually.

With blessing,
M. Schneerson

אין דער אלטער היים . . די אויפגאבע פון די מוסדות חינוך איז געווען בעיקר צו געבן די תלמידים ידיעות אין דער תורה. אין אונזער צייט, אבער, און ספעציעל אין דער לאנד, איז די אויפגאבע פון די מוסדות חינוך ניט נאר צו בארייכערן די ידיעות פון די תלמידים אין תורה ויהדות, נאר דער עיקר העיקרים איינצופלאנצן אין זיי יראת-שמים, קיום המצוות בהידור און א אידישן לעבנס-שטייגער בכלל.

It used to be that the task of a school was primarily to give students Torah knowledge, but in our time, and especially and in our land, the school's role is not only to enrich the students' knowledge base in Torah and Yiddishkeit, but primarily to implant within them Yiras Shamayim, careful observance of Mitzvos, and, in general, the Jewish way of life.

(אג"ק, כרך יב, אגרת ד'קצז)

Sicha 1: Yud Beis Tammuz and the Kinus Theme

What does it mean to regard the Torah as new each day, when it is timeless and eternal? In this י"ב תמוז Sicha, the Rebbe explains that the difference is not in the Torah itself, but in the attitude of the receiver. May we be zoche to model this attitude for our students, and help them relate to our holy Torah and Mesorah in a way that will inspire them to transcend and transform the challenges of our time.

התוועדות, י"ב תמוז התשד"מ

בס"ד. שיחת י"ב תמוז ה'תשר"מ.

בלתי מוגה

א. כאשר מתאספים להתוועדות בקשר למאורע מסויים שחוגגים אותו מידי שנה בשנה — נשאלת השאלה: מהי ההסברה, ויתירה מזו — התביעה, שההתוועדות שנערכת בשנה זו (עם כל התוצאות הבאות ממנה) תהי' מתוך חיות מחודש, ולא רק "כחדשים" (בכ"ף הדמיון), אלא "חדשים" ממש?!

הנה מצינו דוגמת ענין זה בהלכה — בכור"כ מצוות וחיובי התורה, אשר למרות היותם מצוות וחיובים החוזרים ונשנים מזמן לזמן, ואפילו מיום ליום, מ"מ, טובע הקב"ה בתורתו — "תורת חיים", הוראה בחיים, וביחד עם זה "תורת אמת" — ש"בכל יום יהיו בעיניך חדשים"¹, היינו, למרות שכבר קיים ציווי זה כור"כ פעמים, שכן, ציווי זה ישנו מידי יום ביומו, מ"מ, כאשר מקיים ציווי זה היום, הרי זה אצלו דבר חדש ממש, ובהדגשה — לא רק ש"עושה את עצמו" כמי שמקיים דבר חדש, אלא כן הוא באמיתיות, "חדשים" ממש.

ולדוגמא — כמצות הצדקה, השקולה כנגד כל המצוות², ומקרבת את הגאולה³:

כאשר יהודי מקיים מצות צדקה בפעם הראשונה — ניתן לשער את גודל ההתפעלות וההתלהבות בקיום מצוה זו, בידעו שהקב"ה בחר בו בתור שלוחו ובאי"כחו כדי לפרנס את העני ובני ביתו.

דהנה, גם ה"עני" אומר בברכת המזון: "הזן את העולם כולו בטובו כחן כחסד וברחמים כו"⁴, ומבקש: "אל תצריכנו... לידי מתנת בשר ודם", היינו, שגם פרנסת העני היא — מחקב"ה, אלא שהקב"ה בחר בו — בנותן הצדקה — להיות שלוחו לפרנס את העני ובני ביתו, ועד לפרנסה שלפעמים — רחמנא ליצלן — קשורה היא עם פיקוח־נפש ממש, כלשון התנחומא⁴: "אתה החיית את נפש העני", "החיית" ממש.

ומזה מובן עד כמה גדולה מעלת הצדקה, ומכיון שכן, הרי כאשר יהודי זוכה לקיים מצוות צדקה בפעם הראשונה — בודאי מקיימה מתוך חיות והתלהבות מרובה.

ועל זה באה הוראת התורה — "בכל יום יהיו בעיניך חדשים":

למרות שכבר קיים את מצות הצדקה כור"כ פעמים, יותר מאשר מאה פעמים ואחת — מידי יום ביומו לפני התפלה⁵, וכיתר שאת ועוז בזמנים

(1) פרש"י עה"פ תבוא כו, טו. וראה פרש"י עקב יא, יג. יתרו יט, א. (2) כ"ב ט, א. ירושלמי פאה פ"א ה"א. וראה תניא פל"ז (מח, ב). (3) כ"ב י, א. וראה תניא שם (סע"ב ואילך). (4) משפטים טו. (5) רמב"ם הלי' מתנות עניים פ"י ה"טו. טושר"ע וארה"ז אר"ח סוס"ב. טושר"ע יו"ד סרמ"ט ס"ד.

מיוחדים בשנה, "יומין זכאין", מ"מ, כאשר חוזר ומקיים מצות הצדקה ביום זה, עליו לקיימה באותה מדה של חיות והתלהבות ככפעם הראשונה.

כלומר: הן אמת שמעשה הצדקה כשלעצמו הוא אותו מעשה שכבר עשאו כו"כ פעמים, ולכאורה אין כל חידוש בדבר,

— אלא אם כן מוסיף בסכום הצדקה, בהתאם לציווי התורה שבכל עניני תורה וקדושה צריכים להעלות בקודש⁶, אבל גם הוספה זו אינה אלא בכמות (סכום) הצדקה בלבד, ולא באיכות הדבר —

מ"מ, תובעת התורה שיעשה את מעשה הצדקה בחיות מחודשת, "חדשים" ממש, כמו בפעם הראשונה. ומובן, שעשיית הדבר בחיות מחודשת באה לידי ביטוי באופן העשי' כפשוטו, "המעשה הוא העיקר"⁷.

ב. אמנם, עדיין דרושה הסברה — סוכ"ס הרי אין זה ציווי חדש, שכן, כבר נצטווה על כך בעבר, וקיים את הציווי פעמים רבות לפני כן, וא"כ, מדוע תובעים ממנו לקיים זאת מתוך חיות והתלהבות ככפעם הראשונה שנצטווה על כך?!

ומכיון שתובעים זאת מכאו"א מישראל, גם מיהודי פשוט שבפשוטים שאינו שייך לשקו"ט חקירות ולומדות כו', ועד שגם ילד קטן שהגיע לחינוך, מחנכים אותו לקיים מצות הצדקה ביום זה מתוך חיות והתלהבות ככפעם הראשונה — הרי ההסברה שכדבר צריכה להיות מוכנת בפשטות, כך שגם "קטן" — בידיעות או בשנים — יוכל להבין זאת.

וההסברה בזה — בפשטות:

גם יהודי פשוט שבפשוטים או ילד קטן, מבין, שאצל הקב"ה לא שייך המושג של "זקנה", שנאמר שהקב"ה "הודקן" או שהוא צעיר, כשנותיו האמצעיות זכור"ב. — אין צורך בענין של אמונה כדי לדעת שמושגים אלו אינם שייכים ביחס להקב"ה, שכן, זהו דבר המובן בפשטות לכאו"א.

ומזה מובן גם בנוגע לציוויי הקב"ה — שלא שייך לומר שבפעם הראשונה נאמרו הציוויים מתוך קולות ולפידים קול שופר והר עשן וכו', ככל פרטי ה"שטורעם" דמתן-תורה, ואילו בשנה שלאח"ז נעשה הדבר ישן, ועאכו"כ לאחרי שעברו ריבוי שנים — דמכיון שביחס להקב"ה לא שייך המושג דחילוקי זמנים, הרי מובן, שלא שייך שום שינוי בציוויי הקב"ה, היינו, שבכל יום ויום מצווה הקב"ה ציוויים אלו מחדש, כמו בעת מתן-תורה ממש, "ככל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטווית עליהם".

(6) ברכות כח, א. וש"נ. זח"ג קסב, רע"ב. (7) אבות פ"א מ"ז.

ג. אמנם, עדיין יכול לבוא יהודי ולשאול: הן אמת שמצד הקב"ה הרי זה ציווי חדש ממש כבפעם הראשונה, אבל אעפ"כ, מכיון שתוכעים שהאדם יקיים ציווי זה באופן ד"חדשים", היינו, שגם אצלו יהי' זה דבר חדש כבפעם הראשונה (אף שכבר קיים זאת פעמים רבות) — צריך הדבר להיות מובן ומושג בשכלו של האדם, ולא באופן של "גזירה" שאינה מובנת ע"פ שכל.

קיום מצוותיו של הקב"ה צריך אמנם להיות גם כאשר שכלו של האדם אינו מבין "מאי טעמא", אבל אעפ"כ, מצות הצדקה, וכן לימוד התורה ועבודת התפלה [ג' העמודים שעליהם "העולם עומד"⁸], הן העולם כפשוטו והן "עולם קטן זה האדם"⁹ — אינם בסוג המצוות שהם "חוקים", "חוקה חקתי גזירה גזרתי"¹⁰, "אין לך רשות להדהר אחרי"¹¹, ומכיון שכן, תובתו של יהודי לעשות את כל התלוי בו כדי להבין את הדברים בשכלו.

ובענינו: כיצד יכול להתקבל בשכלו והשגתו של האדם שכאשר חוזר ועושה דבר מסויים שעשאו כבר ריבוי פעמים — יעשה זאת כאותה חיות והתלהבות והתפעלות כבפעם הראשונה, לכאורה, טבעו של האדם שדבר ישן אינו מעורר אצלו התפעלות מיוחדת?!

והביאור בזה — גם כפשטות:

כאשר יהודי מתעורר משנתו בכל בוקר, אומר הוא: "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי כו", היינו, שמדי יום ביומו נעשה האדם "ברי' חדשה"¹².

וענין זה בא לידי ביטוי בצרכי הגוף כפשוטו — שכן, מידי יום ביומו זקוק האדם לאכילה ושתי' לקיום גופו מחדש, אע"פ שכבר אכל ושתי די צרכו אתמול, וכן בכל הימים והשנים שלפניו.

והנה, כאשר האדם רעב וצמא באמת — רואים במוחש עד כמה להוט הוא לשבור את רעבונו ולרוות את צמאונו. ולכאורה, יכול לבוא מישור ולטעון: מהי ההתפעלות וגודל הלהט שבדבר — הרי מדובר אודות אכילת לחם ושתיית מים, דבר שעשית כבר אתמול ושלשום, רבות בשנים, וא"כ, למרות שהנך רעב וצמא, אין לך להיות להוט אחרי האכילה ושתי', מכיון שאין זה אלא דבר ישן!

ובכן, גם ילד קטן אינו זקוק להסברה ומענה על טענה זו, ובודאי שאין זה אצלו בגדר של "שאלה" ועאכו"כ "קושיא"... — דמכיון שמרגיש רעב וצמא בגשמיית כפשוטו, ועד למצב של "כלות הנפש", הרי מטבע האדם (הן יהודי

(8) שם מ"ב. (9) תנחומא פקודי ג. זח"ג לג. ב. תקו"ז ת"ט (ק, ב). וראה אדר"ג פל"א, ג. (10) במדב"ר ר"פ יט. תנחומא תוקת ג. ח. ועור. (11) פרש"ר ר"פ חוקת (מיזמא, סו, ב). (12) יל"ש החלים ומו' תשכ. שו"ע ארה"ז א"ח סי' ס"א.

והן אינן-יהודי) שלהוט לשבור את רעבוננו ולרוות את צמאוננו, ועושה זאת כאותה תיות והתלהבות כפפעם הראשונה שהגיע לידי הכרה בתכונת הלחם והמים לשבור את רעבוננו ולרוות את צמאוננו!

ואם הדברים אמורים בנוגע לחיי הגוף, הרי עאכו"כ שכן הוא בנוגע לחיי הנשמה — כפי שמבין גם ילד קטן את חשיבותה ומעלתה של הנשמה לגבי הגוף — שמיד יום ביומו צריך להיות להוט אחרי עניני תורה ומצוותי¹³ (חיי הנשמה), כמו: אמירת "מודה אני לפניך" בכל ה"שטורעם", אף שעושה זאת מידי יום ביומו (ולא החסיר אף לא יום אחד), וכיו"ב כשאר עניני תורה ומצוותי הקשורים עם חיי הנשמה, במכש"כ וק"ו מגודל הלהט אחרי אכילה ושתי' הקשורים עם חיי הגוף כפשוטם!

ד. אבל עדיין יש מקום לשאלה: בשלמא בנוגע לחיי הגוף — מרגיש האדם את הרעב והצמא עד למצב של כלות הנפש, משא"כ בנוגע לחיי הנשמה — אינו מרגיש זאת?!

הרי ידוע המענה הפשוט לכך — שהעדר הרגשת וידעית הדבר אינה משנה את מציאות הדברים!

ודוגמא לדבר — בחיי הגוף:

כאשר האדם אינו בקו-הבריאות, רחמנא ליצלן, הנה לפעמים גם כאשר לא אכל משך זמן, אינו מרגיש צורך ורחף לאכול לחם ולשתות מים.

ועד"ז כאשר מדובר אודות ילד קטן, שמפני קטנותו והעדר התפתחות שכלו — אינו מבין ש"לחם לבב אנוש יסעד"¹³.

ופשיטא, שהעדר ההרגשה של החולה, והעדר ההבנה של הקטן — אינם פועלים שינוי במציאות, שכן, המציאות היא שתכונת הלחם והמים — לשבור את הרעב ולרוות את הצמא.

ועד"ז מובן גם בנוגע לחיי הנשמה:

כשם שהגוף זקוק למזון — כמו כן זקוקה גם הנשמה למזון, אלא שמזון הגוף הוא מזון גשמי שיכולים למשוש בידים, ואילו מזון הנשמה הוא מזון רוחני, וכדי לדעת מהו המזון הרוחני שמביא לידי חיי הנשמה — יש לשאול ולברר אצל ה"מומחים" לדבר, כמו: אביו ורבו, שהם למדו וחקרו את הדבר לאשורו כו', ומתנהגים כן כפועל ממש, ומתוך "שטורעם" וכו', בידעם שזהו ענין שנוגע לחיי הנשמה עד למצב של כלות הנפש, ולכן, גם כאשר מצד קטנות שכלו אינו מבין זאת עדיין, מ"מ, יש לו לסמוך עליהם ולהתנהג ע"פ הוראותיהם, וכשיגדל — יבין וירגיש בעצמו את הצורך והחינויות שבדבר עד

(13) תהלים קד, טו.

לאופן של כלות הנפש ממש.

ולזה אין צורך בענין של אמונה, שכן, גם שכל הפשוט קובע ש"איזהו חכם הלומד מכל אדם"¹⁴: מי שאינו "טפש" — יודע שבכל מצב ובכל עת יש לו עדיין מה ללמוד מאחרים שיודעים יותר ממנו, ועד שיש לו ללמוד "מכל אדם", אפילו מאדם שבשאר ענינים הוא למטה ממנו!

זוהי איפוא ההסברה הפשוטה בנוגע לקיום כל עניני התורה ומצוותי באופן ד"בכל יום יהיו בעיניך חדשים" — הסברה שלא זו בלבד שיכולה להתקבל בשכלו של כל אדם, גם אם הוא קטן בידיעות או בשנים, אלא עוד זאת הסברה שמוכרחת להתקבל בשכלו, שכן, באופן כזה מתנהג כל אדם בחיי היום-יום בנוגע לחיי הגוף, ומזה מובן שכך צריך להיות גם בנוגע לחיי הנשמה שלמעלה מחיי הגוף, ולא עוד אלא שחיי הגוף תלויים בחיי הנשמה.

ה. ובנוגע לענינו:

כאשר מתאספים להתוועדות ד"ב תמוז השתא — הנה למרות שכבר זכינו להתאסף להתוועדות ד"ב תמוז בשנה שעברה, ועד"ז בהתוועדויות ד"ב תמוז בשנים שלפנ"ו, ובודאי נתקבלו בהתוועדויות אלו החלטות טובות, וגם נתקיימו בפועל ממש — הנה לא זו בלבד שהתוועדות ד"ב תמוז דשנת תשמ"ד צריכה להיות מתוך חיות ו"שטורעם" (למרות שדבר זה הי' כבר כו"כ פעמים בשנים שלפנ"ז), אלא עוד זאת, החיות וה"שטורעם" דהתוועדות זו צריך להיות באופן נעלה יותר, "מעלין בקודש", דמכיון שגדל בשנים, הרי בודאי שצריך לגדול בתכמה והכנה, ולכן, עליו להוסיף גם בהתלהבות והחיות שבדבר (מלבד ההוספה כמעשה).

זוהי איפוא ההוראה בנוגע למעשה בפועל — שהתוועדות זו צריכה לפעול הוספה גדולה, הן בכמות והן באיכות, ככל עניני טוב וקדושה, יהדות, תורה ומצוותי, שכללותם — ג' הקוין תורה עבודה וגמילות תסדים.

וכבר הובטחנו ש"הקב"ה עוזרו"¹⁵ לקיים את ההחלטות הטובות שיקבל על עצמו בהתוועדות זו — הן החלטות חדשות, והן החלטות מחודשות, היינו, להוסיף חיות וחיידוש בהחלטות טובות שנתקבלו בעבר.

ומכיון שהציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁶ הוא "כלל גדול בתורה"¹⁷ — הרי בזה נכללת גם פעולת ההשפעה על כל אלו שביכלתו להשפיע עליהם, שגם עליהם תפעל ההתוועדות ד"ב תמוז השתא באופן האמור. והרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב¹⁸ ופועלים פעולתם, ובפרט כאשר מראה

(14) אבות רפ"ד. (15) סוכה נב, רע"ב. קידושין ל, ב. וראה תניא פ"ג (ית, א). (16) קדושים יט, יח. (17) תנ"כ ופרש"י עה"פ. (18) סי' הישר לר"ת ש"ג. הובא בשל"ה סט, א.

"דוגמא-חיי" מהנהגתו האישית בכל הענינים האמורים.

ו. וע"י ההנהגה באופן האמור — פועלים אשר מגאולת י"ב-י"ג תמוז כאים "מיד" (בלשון הרמב"ם¹⁹) לגאולה הכללית, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

שאז יהיו כל הענינים בשלימותם — החוט המשולש — שלימות העם, שלימות התורה ושלימות הארץ:

גאולת כל בני", "בנערנו ובזקנינו גוי בכנינו ובכנותינו"²⁰ — שלימות העם,

ולזקחים את כל ההחלטות הטובות שהחליטו בהתוועדות זו — אשר ההחלטה עצמה היא בבחינת התחלה טובה לענין של מעשה בפועל, ועאכו"כ כאשר מקשרים זאת עם ענין של מעשה בפועל תיכף ומיד, שע"י מקשרים את כל שאר ההחלטות עם כל המעשים, ובפרט ש"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה"²¹, ומכיון שכן, ישנם כל עניני תורה ויהדות, טוב וקדושה, בשלימות — שלימות התורה,

ובאופן כזה זוכים ללכת עם משיח צדקנו לארצנו הקדושה, "ארץ אשר גוי תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"²², שלימות הארץ, ויתירה מזו: "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך"²³, ובפרט ע"י ההוספה בעניני תורה ומצוותי' באופן של הרחבה אמיתית.

וכל זה — באופן ד"מיד הן נגאליך" (בלשון הרמב"ם דלעיל), ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

* * *

ז. לאחר ה"הקדמה" הנ"ל באה ה"פתיחה" — כלשון חז"ל בתורה (לשון הוראה²⁴): "פותחין בברכה"²⁵. וכמנהג ישראל (אשר "תורה היא"²⁶) שכאשר שני יהודים נפגשים יחדיו — פותחין בברכת "שלום עליכם", שכן, ברכת ה"שלום" כוללת כל הברכות, כמבואר בפירוש רש"י על התורה [פשוטו של מקרא, באופן המובן אפילו לבן חמש למקראן ש"השלום שקול כנגד הכל"²⁷]. והנה, בענין ד"פותחין בברכה" גופא — קדימה לברכה בלשון הכתוב²⁸: "כרוך הבא בשם ה' כרכונכם מבית ה'".

19. הלי' תשובה פ"ז ה"ה. 20. בא"ט. 21. קידושין מ. א. ירושלמי פאה פ"א ה"א. זח"א ב. ב. ועוד. 22. עקב יא. יב. 23. ראה יב. כ. וראה ספרי עה"פ. פרש"י שופטים יט. ת. 24. ראה זח"ג נג. ב. גז"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. 25. אגה"ק רס"א. וראה תרא"ר פל"א (קרוך לסיפרי), ב"ד פ"א. 26. ראה תורה נפסל — מנחות ב. ב. מהר"ל — הובא ברמ"א יו"ד טשע"ז ס"ד. מנהגים ישנים מורא ע' 153. לקי"ש חכ"ב ע' 56 הע' 2. וש"ג. 27. בחקותי כו. ד. 28. תהלים קיח. כו.

Sicha 2: The True Purpose of Education

In our day and age, in light of recent challenges both internal and external, as well as the new horizons that have opened up in the times of Moshiach, it feels that the job description of an educator is bigger than ever before. In this Sicha, the Rebbe defines the true purpose of Chinuch, which far transcends just transmitting information, especially in our time.

התוועדויות, פורים תשל"ה

יח. כיון ש"אדם לעמל יולד"⁷⁰, לפי שרצונו של הקב"ה שיהודי יקבל כל דבר ע"י היגיעה שלו, ולא בתור מתנה מלמעלה, באופן של "נהמא דכסופא"⁷¹ — הרי מובן, שגם הענין ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" [בימי הפורים בפעם הראשונה, וכן בימי הפורים "בכל דור ודור (מידי שנה בשנה) .. מדינה ומדינה", באופן ש"לא יעברו מתוך היהודים"⁷², על מנת לקחת את ההתלהבות של ה"אורה ושמחה וששון ויקר" על הימים שלאח"ז], הי' ע"י השתדלות ועמל ופעולה של בני".

ובכן: בענין זה היו כמה פעולות, אבל מצינו במדרש⁷³ הדגשה מיוחדת בנוגע לענין שפעל ביטול הגזירה — שלא נזכר ענין התענית, "צומו עלי גר" שלשת ימים לילה ויום"⁷⁴, וגם לא ההשתדלות בדרך הטבע שאסתר המלכה השתדלה אצל אחשוורוש, אלא שהקב"ה שאל (אצל המלאכים⁷⁵) "מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים" ("קול גדיא"⁷⁶), ואמרו לו, "לא גדיים ולא טלאים הם, אלא קטני עמך", תינוקות של בית רבן שקיבץ מרדכי ללמוד עמהם תורה, שאמרו לו "אתן אנו" לחיים או להיפך החיים כו', ועי"ז בטלה הגזירה.

וגם ענין זה אינו "למפרע" ח"ו (כאמור לעיל (ס"ב)), אלא יש בזה הוראה בנוגע לפורים והימים שלאחריו.

יט. ובהקדמה:

בנוגע לגדלותו של מרדכי — הנה בעניני תורה, הי' ראש הסנהדרין⁷⁷; ובהליכות עולם — הי' "יושב בשער המלך"⁷⁸, בתור אחד הגדולים שניהלו את הנהגת המלוכה, ועד שכאשר אחשוורוש ערך את ה"משתה" לכל מדינותיו באופן ד"לעשות כרצון איש ואיש"⁷⁹, הי' אחד מהם מרדכי היהודי⁸⁰.

וא"כ, בשעה שבאה גזירה על בני"י — הנה לכאורה הי' מרדכי צריך להרבות בלימוד התורה או בעבודת התפלה; או בדרך הטבע — לחפש דרכים כיצד להשיג את לבושי הטבע לפעול לביטול הגזירה. אך ע"פ סיפור המדרש — היתה אמנם התעסקות בלבושי הטבע,

70) איוב ה, ז.	75) ראה תו"א מג"א צד, סע"ד (ששאל
71) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת	הקב"ה מעולמות עליונים).
72) ז, ריש ע"ד. ובכ"מ.	76) תו"א שם.
73) אסתר ט, כח.	77) ראה פרד"א פ"ג.
74) ראה אסתר"ר ספ"ט. פ"י, ד. ויק"ר	78) שם ה, יג.
75) פכ"ח, ו. ועוד.	79) שם א, ח.
76) שם ד, טז.	80) מגילה יב, סע"א.

מהיכי תיתי, אבל הענין שפעל את ביטול הגזירה הוא — שלמרות שהי' ראש הסנהדרין, ו"יושב בשער המלך", כך, שהי' יכול לחשוב שח"ו לעזוב את עיר הבירה ולהתיישב ללמוד תורה עם ילדי ישראל, שכן, איך אפשר לעשות זאת ב"עת צרה" כזו — ידע מרדכי, וכתב זאת בתושבע"פ בתור הוראה לכל בני" בכל הדורות, באיזה מעמד ומצב שיהי', שלימוד תורה עם תינוקות של בית רבן הוא הדבר החשוב והנעלה גם בענינים טבעיים, ורק לאח"ז יכולים להצליח לבושי הטבע, שהם רק "לבושים".

כ. ובוזה ניתוסף הוראה עיקרית:

"קול גדיא" — קול התינוקות שעומדים במס"נ יחד עם מרדכי ומתענים שלשה ימים כו' — אינו שייך לכאורה לענין של לימוד וידיעה כו'. יכולים להשיג ידיעות עצומות, מבלי שתהי' להם שייכות כלל להנהגה, ועאכו"כ לשינוי השקפת עולם כו'.

זוהי הנקודה העיקרית שלמדים מלימודו של מרדכי עם התינוקות — שמטרת הלימוד היתה להביא ילד יהודי למעמד ומצב שכאשר מדובר אודות ענין של יהדות, יכריז: אתך אנכי לחיים או להיפק; בשביל זה לומדים עמו תורה, ובשביל זה מלמדים אותו לענות "אמן יהא שמי' רבא"; הלימוד צריך להיות חדור באהבת השם ויראת השם, ביחד עם אהבת התורה ויראת התורה.

ועל זה אמרו "אם אין יראה אין חכמה"⁸¹, והיינו, שללא יראה אי אפשר להגיע לחכמת התורה, וכדברי הגמרא במסכת שבת⁸² "כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות, ומפתחות החיצונות לא מסרו לו (יראת שמים דומה לפתחים חיצונים, שדרך להם נכנסים לפנימיים) . . חבל על דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עביד", והיינו, שיש יראת ה' שהיא ה"שער" וה"מפתח" כדי להכנס אח"כ לתורה, ולאח"ז יש יראה שעלי' אמרו⁸¹ "אם אין חכמה אין יראה", ו"התורה נקראת אצלה תרעא לדרתא"⁸³, שעל ידה באים ליראת ה' האמיתית, "הן יראת ה'⁸⁴", שזוהי התכלית של לימוד התורה, כמ"ש⁸⁵ "ויצונו הוי' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי' אלקיננו".

וכך מחנכים ילד יהודי שיגדל להיות באופן שיהי' ראוי לשמו "אדם", כמ"ש השל"ה⁸⁶ שהוא מלשון "אדמה לעליון"⁸⁷.

(81) אבות פ"ג מי"ז. ובפרש"י.

(82) לא, סע"א ואילך (ובפרש"י). (85) ואתחנן ו, כד.

(83) תניא ספכ"ג. (86) ג, רע"א. כ, ב. רסח, ב. שא, ב.

(84) איוב כח, כח. וראה שבת שם (87) ישע"י יד, יד.

כא. וכמדובר כמ"פ שזוהי הנקודה העיקרית בלימוד:

בנוגע לבית ספר, בית חינוך, "סקול" (איזה שם שיקראו לו) — ישנה טעות העולם שענינו רק ליתן ידיעות, והיינו, שכיון ש"אדם עיר פרא יולד"⁸⁸, ללא ידיעות, הנה ענינו של בית ספר ליתן לו ידיעות, — אם זה בית ספר דתי, "חדר", "תלמוד תורה" או "ישיבה", אזי נותנים לו ידיעות בתורה, תושב"כ או תושבע"פ וכו'; ואם זה בית ספר עבור אינם־יהודים, או בית ספר שאין לו שייכות ליהדות, אזי נותנים לו ידיעות בשאר חכמות, או בעניני הנהגות העולם וכו' —

אבל אין לזה שייכות לתכונות הטבע, הנהגה והשקפת עולם של החניכים, תלמידי בית הספר; אותן מדות טבעיות שנכנס עמהן לבית הספר — יכול לצאת עמהן לאחרי שסיים את כל שנות לימודו בבית הספר בהתמדה ושקידה, באופן שלא נשתנה מאומה בנוגע למדותיו ועניניו הטבעיים, אלא שבתחילה לא ידע מה שכתוב בחכמה זו או בחכמה אחרת, ועד — להבדיל — בענינים שבתורה, ועכשיו נעשה בקי בתושב"כ ובתושבע"פ.

הן אמת שבנוגע לתורה ישנה ההבטחה ש"המאור שבה מחזירו למוטב" (כדאיתא בירושלמי ובמדרש⁸⁹), והיינו, שמצד כח התורה, "כה דברי כאש"⁹⁰, נשרפת ונכלית הגסות והבהמיות שיש באיש ישראל, עד שסוכ"ס "מחזירו למוטב", אבל, ענין זה יכול להיות לאחרי משך זמן, ואי אפשר לדעת — כיון שלא נתפרש — כמה זמן יקח הדבר, כמה שנים או כמה עשרות שנים... ובאיזה אופן יבוא למעמד ומצב שיחזור למוטב.

ובינתיים, יוכל להשתמש בתורה באופן שהוא היפך התורה — שהרי קודם שלמד תורה, לא ידע מה צריך להבהיר וכיצד אפשר להשתמש בזה כו', וכפי שמצינו בגמרא שתנאים ואמוראים התלבטו אם לגלות ענין בתורה: "אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר כו"⁹⁰, בגלל שיכול להגיע ל"תלמיד שאינו הגון", שמדותיו אינם כדבעי, ויוכל לנצל זאת באופן הפכי.

ולכן, בשעה ששולחים תלמיד למקום של חינוך, בית ספר וכו', צריך המנהל לדעת, שאיזה מקצוע שילמדו עמו, אם זה לשון המדינה או להבדיל לשון הקודש או תורה ממש, הנה עיקר הכוונה בזה צ"ל כלשון הכתוב⁸⁵: "ויצונו הוי' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי' אלקינו", והיינו, שהתכלית של לימוד התורה וכל הענינים היא כדי לבוא ליראה את ה' ולהתנהג כרצונו.

(90) ב"ב פט, ב.

(88) איוב יא, יב.

(89) חגיגה פ"א ה"ז. איכ"ר פתיחתא ב.

כב. וזוהי הצרה הכי גדולה שיש באוניברסיטה ("קאָלעדזש")⁹¹ לגבי ישיבה, להבדיל, שלכן אין צורך לחפש טעמים נוספים מדוע אסור רח"ל לשלוח ילד או ילדה יהודים, קטנים או גדולים בשנים, לא למוסד חינוך שבו לומדים תורה כדבעי:

"קאָלעדזש" וכיו"ב — הוא מקום שבו אומרים לאדם שלא מתערבים באופן הנהגתו, כך, שמניחים לו להשאר באותה "פראות" כפי שנולד! — מלמדים אותו מקצוע, חכמה, או שטות... ולאחרי שלומד ומשנן ויודע בעל־פה מה שכתוב בספרים שלמד בהם — נותנים לו "תעודת נייר" שהוא איש השלם, שהשלים את הלימודים, ויותר מזה לא נדרש ממנו. ואילו בשעה שבוחרים עבורו מקום חינוך כמו ישיבה וכו' שמיוסד ע"פ יראת השם — אזי יודעים ששם תהי' ההטעמה וההדגשה שיגדל (הוא או היא) להיות יהודי שהנהגתו תהי' באופן ד"ליראה את ה' אלקיך ללכך בכל דרכיו"⁹², בכל יום — ימות החול, שבתות וימים טובים, בידעו ש"יש בעה"ב לבירה זו"⁹³.

כג. ובתקופתנו זו, בעשרות השנים האחרונות — אותה התביעה היא גם מהישיבות⁹⁴:

פעם הי' המעמד ומצב שיראת ה' קיבל יהודי בבית — מהאבא ואמא, מהסבא והסבתא. אלא מאי, לא כולם היו לומדים בתורה, ולא לכולם הי' זמן להקדיש ללמוד תורה עם הילדים, ולכן שלחו אותם לישיבה, ששם יתוספו להם גם הידיעות בתורה, אבל את ההנהגה ע"פ תורה — קיבלו בבית. ואילו הנהגה אחרת — לא ראו כלל, כיון שגם ברחוב, בעיירה ובעיר כולה היתה אוריה דתית.

אבל כאשר נשתנו העיתים ונתמעטו הלבבות, ויש צורך שהילד ידע שהנהגה בביתו דורשת השלמה, שתהי' באופן טוב יותר מכפי שהיא, או רח"ל שצריכה להיות להיפך מכפי שהיא — אזי אין מקום אחר שאפשר לפעול זאת מלבד "חדר", תלמוד־תורה וישיבה שמיוסדים על יראת שמים. אין צורך להזהיר ח"ו שהמלמד או ראש־הישיבה יהי' ירא שמים — מאי קמ"ל?! לא בזה הוא החידוש; החידוש הוא, שהמלמד, ראש הישיבה וראש המתכתא ידע, שכל מה שלומד עם התלמיד — אם זה "קמץ אלף אָ", או חומש, גמרא או פוסקים — צ"ל חדרו ביראת שמים, באופן שהתלמיד ירגיש זאת.

93) ראה ב"ר רפל"ט.

94) ראה גם

91) ראה גם תו"מ חע"ב ע' 118. וש"נ.

92) עקב יו"ד, יב.

ולדוגמא: בנוגע ל"קמץ אל"ף אָ" שמתחיל ה"מלמד" ללמוד עם ילד יהודי (ועד"ז גם עם ילדה יהודי), צריך המלמד לידע — ולמצוא דרך שהילד ירגיש זאת — שזהו ה"קמץ אל"ף אָ" של "אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"⁹⁵ (כפתגם הידוע⁹⁶ מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו).

ולעצמו צריך המלמד לידע יתירה מזה [אף שהילד אינו יכול עדיין להבין זאת, כיון שזה עתה מתחיל לימוד האותיות והנקודות] — מ"ש ר' סעדי' גאון⁹⁷, ובארוכה בדברי הבעש"ט⁹⁸ ובכ"מ⁹⁹, שכל התורה נכללת בעשרת הדברות, וכל עשה"ד נכללים ב"אנכי ולא יהי' לך" ש"מפי הגבורה שמענום"¹⁰⁰, שהם נכללים בתיבה הראשונה של הדיבור הראשון — "אנכי", שנכלל בראש התיבה — האל"ף ד"אנכי"; ובשעה שלומד עם הילד "קמץ אל"ף אָ", אזי נוטע בילד את כל התורה כולה!

— אלא ח"ו שישאר בזה... ובודאי שאח"כ צריך המלמד לפרט וליתן לו את כל הפרטים שבזה; אבל לכל לראש צריך ליטע בילד את ה"קמץ אל"ף אָ" כפי שהוא בתיבת "אנכי".

כד. אמנם, ראש־הישיבה טוען שבזמנו לא שמע זאת. כשהוא למד בישיבה — למדו ידיעות בתורה; ומה שנוגע ליראת שמים — בשביל זה צריך לילך לשיעור ב"מוסר", או לקיים מ"ש¹⁰¹ "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך".

והמענה על זה — כמדובר כמ"פ שזהו כמו שיאמר למי שאינו בריא, רח"ל, שאינו רוצה לחפש עבורו עצות, כיון שהורגל להתעסק עם אנשים בריאים!

בזמנינו זה — כל ראש־ישיבה, ראש מתיבתא, מדרין או מדריכה וכו', מי שיש לו איזה עסק עם חינוך, צריך להיות רופא נשמות עמו ישראל!

כיון שנמצאים בחושך כפול ומכופל, אי אפשר להניח את הילד — אפילו אם הוא כבר בן חמש־עשרה, שש־עשרה, שבע־עשרה או שמונה־עשרה — לתעות בחושך, אלא צריך לאחוז בידו ולהוליכו בדרך הישר!

(95) יתרו כ, ב. (99) ראה גם תו"מ חס"ב ע' 126. וש"נ.
 (96) ראה אג"ק שלו ח"ז ע' קמו. סה"ש (100) מכות כד, רע"א. וש"נ. הובא תשי"ג ע' 48. ע' 144.
 בפרש"י עה"ת שלח טו, כב. (97) הובא בפרש"י משפטים כד, יב.
 (101) האזינו לב, ז. (98) ראה בן פורת יוסף כג, ד.

בד בבד עם לימוד התורה עם כל הבקיאות וחריפות ולומדות שבפוסקים וכו' — אסור לשכוח מהו תכלית הכל, כיון שעכשיו הרי זה הענין שהזמן גרמא.

כשנמצאים ב"זמן חרותנו", כשצריך לדבר אודות היציאה מגלות מצרים, ומישהו יאמר שרצונו להיות מונח רק בענין "זמן מתן תורתנו", ואינו רוצה לאכול "לחם עוני" — הרי זה היפך התורה! היפך "מתן תורתנו".

וכמו"כ נמצאים עכשיו במעמד ומצב שצריך לומר "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים"¹⁰²: נמצאים במצב של "עוני" בענין יראת ה',

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר): בנוגע לדיבור בפורים, איתא¹⁰³, שזה לא יזיק לאף אחד, ובמילא אפשר לומר גם "א שאַרפן וואָרט"... ובפרט שזה נוגע לפועל —

ולכן, לכל לראש יש להעמיד את התלמיד בקרן של אורה — שידע שהוא בנו של הקב"ה, ושהקב"ה, ש"לית אתר פנוי מיני"⁵⁰, נמצא באותו חדר ביחד עמו ובוחן הנהגתו — "בוחן כליות ולב אם עובדו כראוי"¹⁰⁴.

אלא שאין הכוונה שבגלל זה ימעול ח"ו בשליחותו שצריך ללמדו סוגיא בגמרא או בפוסקים או בתושב"כ; כיון שרצונו של הקב"ה שילמד גם גמרא, בבקיאות, חריפות, עמקות ורחבות — בודאי צריך ללמוד עמו גמרא באופן הנ"ל (שהרי אין לו אל מי להפנות אותו, כפי שהי' בדורות שלפנינו, כמדובר לעיל בארוכה);

אבל הלימוד צריך להיות חדור ולאחרי ההקדמה וההדגשה בפירוש בימינו אלו, כשמדברים ברמזים — לא מבינים הילדים, וגם המבוגרים אינם מבינים, ולכן צריך לומר להם בפירוש], שעיקר ותכלית הלימוד הוא — להיות "יהודים" [שזהו החידוש במגילה, שבנ"י (שעליהם היתה הגזירה כו') נקראים בשם "יהודים", ולא בשמות שבהם נקראים בכל התנ"ך: "ישראל", "יעקב", "ישורון", "בני ישראל" וכו'], כמבואר בגמרא במסכת מגילה¹² ש"יהודי" הוא "הכופר בעבודה זרה" ("שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה"¹³); והרי זה מעמד ומצב ש"עבדי אחשוורוש אנן"²¹, שצריך להבהיר ולהבטיח שיהי' "כופר בעבודה זרה" ו"מודה בכל התורה כולה" — ובגלל זה צריך ללמוד השיעור בגמרא ובפוסקים או הפסוק בחומש, בהתמדה ושקידה!

(תו"מ הל"ו ע' 233).

102) נוסח הגש"פ.

103) ראה גם שיחת פורים תשכ"ג סכ"ז

104) תניא רפמ"א.

כה. זוהי הנקודה העיקרית בלימוד — לא הענין של רכישת ידיעות, שיתוספו לו מספר היותר גדול של ידיעות, אלא העיקר הוא שיתוסף אצלו יהדות.

וכאמור לעיל, אם פעם נעשה חלק מזה ע"י ההורים, אב ואם גשמיים, חלק מזה ע"י רבו שלמדו תורה, וחלק מזה פעלה הסביבה, הרחוב, העיירה או העיר — הנה עכשיו הרי זה מעמד ומצב שהענין כולו מוטל על כתפיו של המחנך, החל מהמדריך ומדריכה, מה"גננת" ב"גן הילדים", שכן, כשהתינוק מתחיל לדבר צריך כבר לספר לו ש"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"¹⁰⁵, שמקבל בירושה כל ילד יהודי בהיותו בן יומו, שהרי דין הירושה הוא שכשיצא לאויר העולם הרי הוא יורש¹⁰⁶.

מדובר אמנם אודות "גן" שבו גם משחקים עם הילדים, כי לולי זאת אין זה לפי כח הילדים, אבל היסוד וההתחלה — שצריך לחדור את המשחקים וגם את לימוד האל"ף-בי"ת, החל מ"קמץ אל"ף אָ" — הרי זה הענין ד"אנכי הוי' אלקיך" (כנ"ל סכ"ג), והענין ש"תורה צוה לנו משה" היא "מורשה קהלת יעקב".

ועאכו"כ שכן צ"ל כאשר הילד יכול כבר להבחין "בין טוב לרע", וצריך להבהיר ולהבטיח שלא יחליף ביניהם, כלשון הכתוב בישע"י¹⁰⁷ אודות אלו ש"שמים חושך לאור ואור לחושך . . . מר למתוק ומתוק למר", אלא ילך בדרך האמת, שזוהי הדרך של תורתנו תורת אמת.

ועאכו"כ כאשר הנער או הנערה הם כבר לאחרי בר-מצוה ובת-מצוה, מחוייב ומחוייבת במצוות — אזי מוטלת האחריות על המלמד והמדריך, ראש-הישיבה וראש-מתיבתא, להבהיר, שבאותו יום ששומע ממנו את השיעור, יהי' התלמיד (או התלמידה) מובטח ומובהר "לדעת את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה"¹⁰⁸; ולא לצעוק שעבודה זו יכול למסור למי שקטן ממנו, שהרי בשביל זה אין צורך ב"למדן" ו"מחנך" שיכול להסביר ענין עמוק שבחכמה וכו'.

וגם לא לסמוך על ההבטחה ש"המאור שבה מחזירו למוטב" — כאמור לעיל (סכ"א) שענין זה יכול ליקח משך זמן, ובינתיים יכול התלמיד או התלמידה לעשות מעשה אחד שיכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות או ח"ו באופן אחר, כפסק הרמב"ם¹⁰⁹.

105) ברכה לג, ד. וראה סוכה מב, א. 108) לשון הכתוב — יתרו יח, כ. ויקרא יעוד.

106) ראה נדה מד, רע"א (במשנה). 109) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

107) ה, כ.

כו. וזהו הלימוד מימי הפורים — שמרדכי, שהי' ראש הסנהדרין, התעסק בעצמו עם ילדי ישראל שנקראים בתורת אמת בשם "גדיא", שאינם שייכים להבנות עמוקות, ופעל להבטיח שישארו "יהודים". והנהגה זו פעלה ביטול הגזירה, ומבטלת הגזירות ש"בכל דור ודור עומדים עלינו . . והקב"ה מצילנו מידם"¹⁰².
וכך מעמידים בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות, מיוסד על אהבת ה' ויראת ה'.

ו"מסמך גאולה לגאולה"¹⁵ — שבקרוב ממש יוצאים יחד עמהם, באמירת "ראו גידולים שגידלנו", לקבל פני משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה, ובעגלא דידן.

* * *

כז. ע"ד המדובר לעיל (ס"ה ואילך) בנוגע ל"אורה ושמחה" — הרי מובן שכך צ"ל הפירוש בנוגע לב' הענינים ד"ששון ויקר":
בנוגע ל"ששון" — איתא בגמרא¹⁶ "ששון זו מילה, וכן הוא אומר¹¹⁰ שש אנכי על אמרתך", שזהו ענין בפני עצמו מ"ש לפנ"ז "שמחה", שעל זה נתפרש בגמרא "זה יום טוב".

ובהקדמה — שבמקומות שבהם לא נכנסים לפרטים כו', יכולים להשתמש בא' מב' הלשונות "שמחה" או "ששון", אבל כאשר ב' לשונות אלו באים ביחד בתורה, שאין בה חסר ויתיר ח"ו, הרי מובן, שכאשר נאמרה עוד תיבה, ניתוסף עוד ענין כו'¹¹¹.

ולהעיר ממה שמצינו סוגיא תמוהה במסכת סוכה¹¹²: "הנהו תרי מינים, חד שמי' ששון וחד שמי' שמחה, אמר לי' ששון לשמחה, אנא עדיפנא מינך, דכתיב⁴³ ששון ושמחה ישיגו וגו', אמר לי' שמחה לששון, אנא עדיפנא מינך, דכתיב¹¹³ שמחה וששון ליהודים (אקדים קרא לשמחה קמי' ששון) וכו'".

ומ"ש בחדא"ג מהרש"א: "כן דרך המינים לפרש הכתובים על עצמם, לפי סכלותם והבלם . . ותשובתן בצדן גם לפי טעותן כמפורש . . בכאן שזה אמר שאנא קדים בקרא וזה אמר אדרבה אנא קדים בקרא, נמצא ששניהם שקר, ולא נתכוין המקרא עליהם וכו'" — הנה כיון שכך מפרש המהרש"א, שפירושו ע"פ רוח הקודש (כמוזכר בהתוועדות

(112) מח, ב (ובפרש"י).

(113) אסתר ח, יז.

(110) תהלים קיט, קסב.

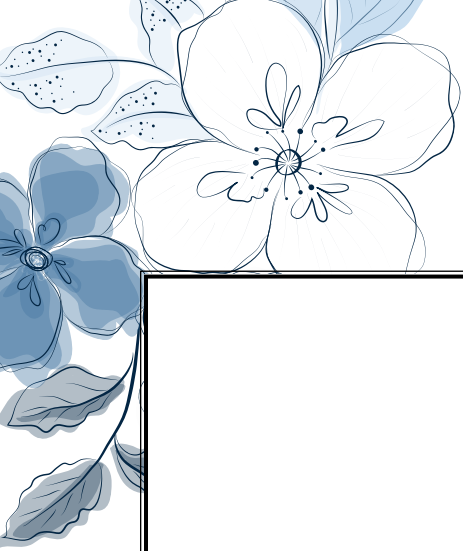
(111) ראה גם תו"מ חכ"ז ע' 123. וש"נ.

... על המשגיח לראות שהתורה תלמדהו, כפתגם נשיאנו הקדוש,
שמתעצם עמה עד שנקראת תורתו, דאורייתא וישראל כולא חד, ונגד
זה נלחם היצר הרע... אבל כיון שכמאמר רז"ל אפלו ריש גרנותא הרי
מן שמיא קא ממנו ליה - בודאי נתנו לו הכחות למלאת תפקידו זה, אוין
הדבר תלוי אלא ברצונו הטוב. ויצליחו השם יתברך שלאחר זמן קצר
יוכל לאמר ראו גדולים שגדלתי.

... It is the task of a Mashgiach (supervisor) to see to it that the Torah teaches him (the student), as our Rebbeim would say, meaning that the Torah becomes internalized within him until it can be called "his Torah," since the Torah and Bnai Yisroel are truly one. It is against this [process of internalizing the Torah] that the Yetzer Hara battles...

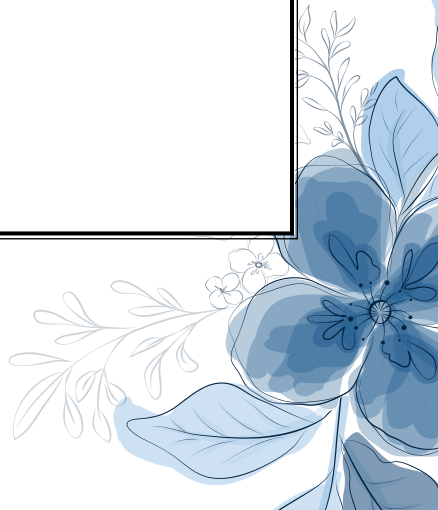
However, just like our Sages have said, that "even a watchman of a well is appointed from on high," [surely even more so, were you placed in this position by Hashem]. It is certain that you were given the strength and abilities to fulfill this mission of yours, and it only depends on your good will. May Hashem grant you success, such that after a short time you will be able to say, "See these shoots that I have raised."

(אגרות קדש חלק י', דף ס"ח)

PART 2: THANK YOU MORAH

*A compilation of thank you letters
and stories of impact*

Thank You Morah From Students

Dear Morah,

You were the key to my success! Thank you so much for all that you taught me this year! You helped me “unlock” new skills, higher levels, and of course my worries and fears. You taught me how to achieve and to work hard because you believed in me.

You helped me “lock in” new middos, new tefillos, and new ways to see the beautiful world that Hashem created for you and me. I have blossomed and grown in so many ways. Thanks to you for giving me the right amount of earth, water and sunshine. My parents are forever grateful too. Have a wonderful summer.

Love, your student

Dear Morah,

It’s been a great year! I was very nervous for 4th grade, but with you as my teacher, I really enjoyed it. You really showed all of us that you care. You kept a relationship with each girl, and helped us solve our problems. The jobs you gave us really made us feel important, and your lessons were very interesting. All the hands-on activities helped me learn, and looking back, I feel like you’ve helped me become a different person.

Thank you, your student

Dear Morah,

Thank you for understanding me. It's not a surprise that you're the most requested by the students to be the personal mechaneches. I love how you guide me with a balance of understanding, emotion and logic. I've had a hard time learning, and you've always tried to help, while encouraging me to participate. Thank you for taking the time to talk to me when things were hard at home, and for noticing when anything seems wrong. You're the best teacher I've ever had.

Love, your student

Dear Morah,

I would like to thank you for giving me an incredible year in your class. Your lessons about being a mentch, handling anxiety and mindfulness gave me skills to set me up for life. I really appreciated the way you always look out for your students, including making sure I was settled in my new school. Thank you for helping me grow in my davening and connection to Hashem. Thank you so much for your thoughtful gift. I can't wait to have many more beautiful davenings from that siddur. Thank you for a great school year, and going the extra mile as a teacher. I really appreciate it more than you will ever know.

Sincerely, Your student

Dear Morah,

Thank you for always being there to make sure we're doing ok, and for being available when we need to ask for help. Your constant caring and asking how we are means so much.

Forever grateful, your student

Dear Morah,

Thank you so much for all you have done this year. I can confidently say that I had an amazing year, and it was so much because of you. Your kindness, generosity, and loving patience were really appreciated. You always took time to have discussions, offer answers and advice as our incredible mechaneches. This year was so much fun! From field trips to get-togethers to an absolutely amazing shabbaton, and so much more. I have no words and no way to really thank you for all you've done! Thank you! We will really miss you! Please keep our class together and move up with us next year! Hatzlacha in all that you do.

Love, your student

Dear Morah,

Which words would be most proper

To let you somehow know

How much I appreciate

The kindness that you show

For helping me immensely

To learn, to grow, to succeed,

All I can say is thank you

For caring for my every need

With love, your student

Dear Morah,

Thank you for all your care and investment. I felt your classroom was a safe haven when the social scene frightened me. Baruch Hashem the academic year passed with flying colors, and I'm so happy you helped me do well on my spelling tests. Thank you for everything!

Your student

Dear Morah,

Pen and paper are a sadly inadequate means to convey the extent of my gratitude. So here are the SparkNotes:

My experience in high school has been incredible, meaningful, and accomplished. I have gained so much in knowledge, wisdom and experience. I have a one-of-a-kind, devoted and dedicated staff to thank for that. All throughout high school your classes have ranked among my favorites. From creative and exciting English workshops, to discussing duels and knights. Aside from all the fascinating information you shared with us, you have been an extremely fun and exciting teacher. I feel so privileged that I had your class every single year. The ninth graders don't yet know what they are missing!

Thank you so much for all of your time, patience and energy, and for grading those stacks and stacks of papers. May you continue to motivate and inspire your students, as you have for me.

All the best!

Sincerely, your student.

Dearest Morah,

Wow! Has it really been three years of learning with you?! It has always been very exciting! You have so much personality, are so humorous and dedicated. We have truly gained so much. Even though we weren't always so well behaved, you always put up with us. We love you and we will miss you! Wishing you much hatzlacha.

Love, your students.

Dear Morah,

I feel like anything I write will not be enough to thank you, but I will nevertheless attempt to do so. Thank you for being our teacher, a mother figure, for running production, for having passionate discussions with us, for taking us on our graduation trip, and for preparing us to do well on our regents. I will miss you!

Your student

Dear Morah,

I love the way you take care of your students, and the way you smile and care about us kids. When I come to your office with a problem you always solve it in a nice way and make me happy that you take care of a lot of issues in school.

I want to thank you for all the efforts that you put into us this year to make the school succeed. I am proud to be in this school.

Sincerely, your student

Dear Morah,

Thank you so much for teaching me this year. I can't believe how much you've taught me, and I can honestly now say I am better at learning Rashis and Mefarshim on my own. This year has been so amazing in Chumash class, and I really loved it, maybe for the first time. I loved how you delved into every question, found the answers, and taught so many perspectives. You taught us how to take practical lessons and apply them to our life which I really liked, because isn't the whole point of learning for it to translate into action? You set the bar high so we can reach higher than we would ever expect. Without you, Morah, this amazing learning experience couldn't have happened.

The best way to teach is by example, and you really exemplify that. Your refined, respectful, purposeful, compassionate and interested personality is something we are grateful to look up to. I also can't fail to mention everything you do for Bnos. Thanks to you we had fun programs this year, which made our school experience all the better. This year has really been so incredible.

Love, your student

Dear Morah,

I love the way you greet me every morning, with a smile and your "boker tov yeladim umorot" at the assembly. Thank you for the hard work you put into the year. I really appreciate it!

Sincerely, your student

Dear Morah,

I am so happy I was in your class this year. I learned a lot, and felt so cared for. I will always remember your classes. Thank you so much for all you did for us this year.

Your student

Dear Morah,

Thank you so much for your guidance and wisdom. You always have the right words to say. The kind of words and advice that help people grow. I am grateful and blessed to have you as one of my mentors

Thank you, a student

Dear Morah,

You were my favorite Hebrew subject teacher. You taught everything with so much excitement, patience and love. You were always so kind to every single student in the class. You taught Parshah in the most creative ways. I still have everything!

Thank you, your student

Dear Morah,

Thank you so much for teaching me this year. I really enjoyed all the programs and activities you did for us. They really helped me focus more on my davening. Your subjects are so practical for my day-to-day life, and now I am working on my brachos, more than I ever did before. You are the best teacher I ever had.

Love, your student

Dear Morah,

I cannot begin to tell you how much I enjoyed your classes. They were filled with so much learning, growth and excitement. You really pushed me to go out of my comfort zone and accomplish more than I thought I was capable of. Thank you for also preparing us for high school!

Love, your student

Dear Morah,

Thank you for being my principal. You were always there for us and always cared. You implemented important skills for life that will remain with me forever. We were so fortunate to have you back this year as our teacher too. Thank you for your lessons, they really impacted me. I will really miss being in your class.

Love, your student

Dear Morah,

I am happy that I had you as my Chumash teacher. I learned so many skills and life lessons. Thank you so much for teaching me and caring for me this year.

Your student

Dear Morah,

Thank you for making 5th grade so enjoyable! I still remember all the songs you taught! Love, your student

Dear Morah,

Thank you so much for teaching me this year. Chumash became my favorite subject. The Pesukim, Rashis and Mefarshim were taught in a clear and interesting way. You really made me have a clear understanding of the stories, and I hope I will always remember them.

Love, your student

Dear Morah,

Thank you so much for teaching me this year. I really learned A LOT from you. You prepared me for high school, and I really appreciate it. You believed we could do it and that's what kept me motivated throughout the year. I love you and I will really miss you.

Love, your student

Dear Morah,

Thank you for teaching us in a very active and enjoyable way. I don't know if my grammar is great, but I'll continue trying! I still know the material you taught! Thank you so much for working us hard! Love, your student

Dear Morah,

Thank you for being the best teacher! I really enjoyed how you teach, and how you care for all your students! You have a great sense of humor, which makes everything so much more fun. When I had a problem and I would go to you, you really showed you cared. I also really enjoyed speaking with you during recess.

Thank you, your student

Dear Morah,

Thank you so much for everything, like the chocolate party, speaking with the class in order to help us get through something, and always putting your whole heart into us! I especially loved our little talks, and I'm really going to miss you as my principal too. Thank you for always dealing with us! I'll miss you.

Your student

Thank You Morah From Parents

Dear Morah,

We are beyond grateful that you are our daughter's teacher this year! We remained in New York despite many other opportunities for the chinuch of our children. You are the greatest gift our family could've asked for, and your classroom affects our living room! Your inspiration for teaching, your perspiration for teaching, your love of each and every child, and your lessons, go so much farther than the classroom. Your intentional chinuch is literally a case study. Our daughter adores, shows me, and saves all of the personal notes you write to her on your beautiful stationery. I couldn't have asked for more in a teacher.

Thank you so much for always being there. May Hashem bentch you myado hamleiah hapesuchah hakedoshah vharchavah... Bgashmiyus ubruchniyus with all of your heart's desires. I'm sure that will bring us to Moshiach

A grateful parent

Dearest Morah,

I can't begin to describe to you the gift of a lifetime that you've given our daughter. We're extremely awed and grateful in so many ways. The חינוך, the joy in תורה learning, the התקשרות in a meaningful way, making her feel noticed, along with all your joy, brilliant touches and ideas. Your creativity in teaching was beyond anything one could imagine. We're just feeling so blessed that she had the experience of being your student. Only Brachos always.

With gratitude,

Your student's parents

Dear Morah,

Thank you very much for all that you did for our daughter this year. The hard work and dedication was self-evident and very much appreciated! She will miss going to school and we will miss having you as her teacher. Wishing you continued Hatzlacha and good health going forward.

Take care,

Grateful parents

Dear Morah,

Thank you so much for all your tremendous work and excellent teaching our daughter this year. She has learned a tremendous amount and has developed so much in so many areas! May Hashem bentch you to continue to grow from strength to strength in all your worthy endeavors in every single aspect.

With best wishes for a good and healthy summer.

Many thanks, grateful parents

Hi Morah,

I want to say a huge thank you from myself and my husband for everything you've done for our daughter this year! We are so appreciative of all the effort and dedication you put into teaching her and imparting her with skills and knowledge in so many areas. She really has grown a lot this year, Baruch Hashem, and we are very thankful for your part in this. Wishing you a gezunte summer and hatzlacha in all.

Thank you, your student's parents

Dear Morah,

Thank you for being there to end the school year. Mazal Tov again on your baby! Thank you for giving our daughter a wonderful year of learning. She really looked forward to each and every morning with you! Wishing you a healthy and happy summer!

Thank you, a grateful mother

Dear Morah,

My daughter started having difficulties with reading due to dyslexia at the very start of her school life. We reached out to you since we heard you are a reading specialist. Even though you were fully booked at that time, you saw how desperate we were and you came to school at 8 am in order to fit her in. I still don't know how you were able to motivate my daughter to go to school at that early hour! Even with your help, the school insisted that the older classes are more reading based and that my daughter should go to a special school. It was a very stressful time for us. We knew our daughter, and we knew her struggles and strengths, and we strongly felt that she belonged in a mainstream Lubavitch school. Thank you for giving us the help we needed. You believed in my daughter and made sure my daughter knew it. In your "free time" you constantly studied and researched techniques for helping children with dyslexia. Fast forward six years later and you are guiding my daughter into a beautiful, hard working and confident teenager!

We cannot thank you enough, a grateful parent

Dear Morah,

Our daughter had such an amazing and wonderful year. It was full of warmth, caring, meaning and inspiration! We hope her introduction to her first year in high school continues in the same special way until 12th grade. And it was thanks to you that it all happened. Wishing you a happy healthy summer.

Grateful parents

Dear Morah,

What a year it has been B"H! We are quite sad the year is coming to an end. We cannot thank you enough for giving our daughter a year we could have never dreamed of. Not only did she learn and grow academically in her kriah, davening and all the beautiful divrei torah she proudly gave over Friday night, but the middos you instilled in her this past year will stay with her forever.

We are so lucky and feel blessed that we had you as a role model this year. You focused on what was important and instilled in each student a level of chassidishkeit that no one else can. We will never forget the times you called while she was sick to see if she wanted to learn over the phone. It made her feel so loved and cared for. Your dedication to all the girls, and constantly going above and beyond both in and out of the classroom was truly appreciated.

The personal Pesach shopping, providing scrapbook material for each girl, updating their Tzivos Hashem and so much more, has meant the world. Our daughter has grown so much in all, and the credit goes to you! You took the time to get to know her personality and gently brought out her strengths. And how can we forget you always checking in with her regarding Tzivos Hashem! We are forever grateful for your dedication and love.

Thank you, your student's parents

Dear Morah,

Thank you for the incredible year our daughter has had in your class. Your care and concern for each student's individual needs is unparalleled. You gently assisted with their struggles and rejoiced in their achievements. Your patience, kindness and creativity has really helped our daughter progress and made her experience so enjoyable. Thank you for being so generous with your time and communication at all hours. We feel that you have given her such a great foundation to her schooling, that will ensure her future academic success. Wishing you a happy and healthy summer, all the best!

Grateful parents

Dear Morah,

Thank you for such an amazing year! Our daughter learned so much in your class. She came home happy every day, excited to tell us about the fun things she did and learned. You helped her develop a love for reading, and now she could sit and read for hours. We really appreciate all you have done for her. Thanks for making first grade so much fun!

Your student's parents

Dear Morah,

Thank you for the important role you play in our daughter's growth. The special attention you give each girl, and the way you exemplify chassidishkeit in such an exciting and lively manner, is a gift only a special teacher as you can give.

Thank you, grateful parents

Dear Morah,

Thank you for an incredible year of teaching our son. It was a special zechus for us and for him to be in your class, and have such a positive experience. He gained a tremendous amount in Parsha, kriah, general knowledge, Yiddishkeit, Chassidishkeit and so much more. He looked forward to going to school, and was all the more elated when you were his Morah on the bus! May the dedication and devotion you have to teaching the little kinderlach bring you many zechusim in all areas - with good health, nachas, and continued simchas from all your children and grandchildren.

With much appreciation, respect and love, your student's parents

Dear Morah,

Thank you so much for such a wonderful year! Your enthusiasm and love make the classroom such a warm and happy environment for the boys to learn and grow with their friends. Thank you for all the work you put in with our son and his Alef Bais. We are so appreciative!

Grateful parents

Dear Morah,

Thank you for giving our son a wonderful experience at preschool this year. We are amazed at how much he has learned and shares with us each day. His love for Parsha, Alef Bais and Chassidische Yomim Tovim is so beautiful to see. He came home with shining eyes the other day and said "Mommy, I'm a lichte!" Thank you for the nachas! He looks forward to going to Yeshiva and feels so lucky to have you as his Friday bus Morah too! It's a great feeling to know he's in good hands and being well cared for. With much appreciation.

Grateful parents

Dear Morah,

Thank you so much for all the effort you put into teaching the girls this year. I know there were many challenges, and I appreciate the extra creativity it took to make the year successful. Last week my daughter mentioned how she can tell how much you love your students. Thanks for going the extra mile to make her feel that way!

- An appreciative mother

Dear Morah,

My words will fall short of my genuine gratitude and humility. We were so grateful to you and for our experiences in your class these past few years. Especially your skill and grace in dealing with the difficult interactions that occurred this year between the girls and even the parents. I wanted to tell you that you have been exceptional at helping my husband and I to see our daughter more clearly. My husband's viewpoint ever since your conversation with him shifted towards seeing our daughter's personality strengths in what had previously seemed to be flaws. We will miss you and wish you only nachas and to go from strength to strength.

Sincerely, a grateful mother

My Moment with Morah

Stories of Impact

I was your student in 2004. I wanted to thank you for being one of the most amazing teachers I've ever had. You inspired me to teach and showed me by example how to be a true role model to students at such a young age.

I have been a teacher for first, second, and third graders for a couple of years now, and I always think back to things I learned from you in first grade. Not only the academic things, but the things that you did that left an impression as well.

I think about how you used to take us out or come over to our house for our birthdays, even the summer ones like mine. How you brought in a treat for the class on your birthday. How you would let us, as second graders who were no longer in your class, come in during our recess to "help" you give a lesson to your first grade class. How you cared for each and every one of us and made us feel loved and special.

This is one thing that happened that I never forgot:

My family did not have a lot of money back then, and my mother was only able to afford the necessities for me. One day we were out shopping and I saw a cheaply made plastic pencil case that I really liked. My mother said that I wouldn't be able to get it, but then changed her mind and bought it for me. I was so happy and I treasured it. One day in school we were doing a project, and there were a lot of girls moving around the classroom. One girl knocked into my desk and my pencil case fell to the floor and broke open. I was so sure that it would have to go in the garbage.

I was so sad and was holding back tears. You were in the middle of talking to some other girls but noticed me on the floor picking up my pencils and came over. You helped me pick up my pencils and offered to help me fix it, and said that we could do it together. You were able to fix most of it and I was able to use it as a pencil case for however much

longer.

It must have seemed like the smallest thing to you, but it made me so happy and I never forgot it. It wasn't just that you fixed my pencil case, but it was the fact that you noticed me and stopped what you were doing even though the classroom was busy, just to help me.

Now as a teacher myself, I see the importance of making each child feel special and cared for. I work to create a classroom where the children feel comfortable to be themselves, to express themselves, and to feel able to talk and ask me anything that's on their mind.

When I'm asked why I wanted to be a teacher, my first answer is that I had the most amazing first grade teacher and always wanted to be able to inspire and teach students the way she did to me.

I want to truly thank you for everything you taught and did for me.

Your student

My first grade Morah was always warm and friendly to me while I was her student. When she sees me now, more than twenty years later, she always has a kind word of encouragement to share with me. When my father passed away I was in her class. I remember she came to the shiva more than once and made me feel so special. She brought treats just for me, and I still remember which type of chocolate she gave me.

Morah always greets her students, former students, peers, co-workers, and even strangers with a genuine, warm smile. Years after being her student she still is still your Morah. I would meet her years later on the street, and she would ask for my name to daven for me while going through infertility. Somehow having her daven for me meant more to me than that of friends and family members. While being at high risk during pregnancy, Morah gave my mother-in-law a special letter from the Frierdiker Rebbe she had received to keep during the time of

pregnancy and through birth. I always felt confident that her tefillos would get answered.

While going through shiva and the year of aveilus for my dear mother, I was able to truly feel her genuine care and pain for me. Whether it was a word, a facial expression or just a smile, I could tell and feel that she cares. Sometimes just acknowledging alone and knowing someone truly cares about your pain is comforting. She is an example of how I strive to be a teacher now myself, and I have so much more to learn from and continue to live up to.

***M**orah is a true model of Chanoch Lnaar Al Pi Darko; doing everything that she can to make sure every child feels like they belong and are connected.*

I grew up 'out of town'. One of my biggest hesitations in raising my family in a big frum community were the schooling options I would have to choose for them. It all seemed very cold to me. Constantly churning students through the system, with what appeared to me to be a lack of love, kindness and acceptance. How wrong I was. Thank G-d all my children have been cherished and taken care of but one of my daughters principals has really stood out. Morah represents kindness, and her door is always open to my daughter.

The love she has for her students and her wish to see them well adjusted is heartwarming to say the least, Baruch Hashem.

***M**orah was my high school teacher and taught three of my daughters as well. The amount of knowledge she shared with us all is only part of what makes her an amazing teacher. Her sincere care for each student is felt by every single girl. She builds each student, making them feel their own self confidence, as if they are each her star student. As a parent, having your child in the same room with Morah is exactly what you would dream for. Her words are so sincere and kind*

that you are encouraged to act upon all that she complimented you on, thus creating student after student with a healthy sense of self.

***T**he first thought that comes to mind when I think of Morah is tender-hearted; she is kind, thoughtful, and would prioritize the needs of girls over her busy schedule. I still remember our first encounter several years ago when I was in ninth grade. I was having difficulty finding my niche and had great plans for post high school that didn't necessarily align with those of the standard student at my school. I remember being afraid to even admit them to Morah, but when I did she accepted it with a warm smile, telling me that "we need all types of careers to aid the Jewish community." Hearing this from my highly regarded principal made me feel so much more at home in high school.*

***M**orah was one of my 10th grade teachers, and I turned to her for support and advice during a difficult time. She listened to me, showed care and compassion, and made me feel like mattered. I felt stronger and less alone knowing that she was there for me. It made the rest of that high school year so much easier. It made a real impact on me.*

Morah's kindness is a gift from above. Her unconditional love, patience and guidance has changed my life and what it means to be a kind person. I am forever grateful.

***I**am so grateful for my Morah one year, who was one of the most fun, creative and caring teachers I have ever had. One day during davening, she called me over to say that she noticed I was davening harder than usual, and that I seemed sad. She asked me if everything was ok and if she could help make things better. And she did just by*

noticing and checking up on me. I knew she really cared. I felt it, and it went a long way for me that year. It made all the difference and has carried me for a lifetime.

When I moved to my neighborhood as a Baalas Teshuvah, Morah took me under her wing. Almost 16 years later, she still invites me as a frequent guest to her beautiful Shabbos and Yom Tov meals, along with many other guests. She has an open home policy where students, friends and extended family are always welcomed. She never hesitates to do a mitzvah for any Jew that crosses her path. Morah goes out of her way to help with things most people would never even think of. Many consider her their best friend because she is a rare gem of a kind person.

I was struggling with my mental health and suicide ideation when I was in high school.

When Morah found out, she took me to the therapist I was supposed to be seeing. That night, she had me sleep over at her house until I could get the proper treatment I needed. I remember that night at her house like it was yesterday. It was so uncomfortable for her but she knew that I needed it and didn't hesitate to open her home to me. That intervention restored my hope in humanity and saved my life. It's been about 10 years since I was in high school and I'm still in touch with her. She saved my life!

In all my years of receiving education at various Jewish schools, Morah was hands down the greatest teacher. She went the extra mile to educate each of her students with love and the perfect amount of structure, which made all the students feel safe and taken care of. As a

young fourth grader I remember that Morah made me feel that she was there just to help me reach my greatest potential.

***M**orah was a fun and kind teacher. She created a bulletin board on the back wall of the classroom with envelopes of each girl's name and an envelope for her as well. This was a little "letter-mail" system in which we were able to write to her about things not only about class, but anything we felt we wanted to share with her. We would put our letter into her envelope, and she would write back and put her letter in our envelopes.*

It was so exciting to get a letter from Morah herself! I used to cherish those letters that were written to me personally in her handwriting! It just felt very special. I even think that it fostered my love of writing until today.

***I**tell people that my favorite year of school was the 6th grade. Ironically, that was the year that I started to feel my self-imposed perfection and pressure more intensely in my schoolwork. Perhaps this is why this special moment of kindness, sensitivity, and care had such a profound impact on me.*

We were reviewing Rashi in class and I mistook the letter Gimmel for a Zayin.

Morah responded with a kind smile "Honeybunch, that's a gimmel, not a zayin". I was so surprised at the love I received after having made a mistake that all I could focus on was the word "honeybunch" as opposed to the mistake. It was such a loving word that she directed towards me even though I made a mistake, which in my mind meant I did something wrong. Had she not used that word, I probably would have obsessed for months about that mistake. I probably would not have been able to read aloud in class again out of fear and worry. Instead, I "obsessed" over that kind word "honeybunch." Thank you

Morah for trying to show me that making a mistake isn't the end of the world and can be told with kindness.

Morah helped me, and listened to me when I was going through a dark time in my life. At that time I was depressed, and down in the gutters. I was doing some things that weren't good for me. When I asked Morah about something, she was very worried and gave me advice, warning me away from it. We had plenty of discussions, with her trying to figure out what was wrong.

She never gave up on me even when things were hopeless. She knew something had happened to me between 7th and 8th grade, she didn't try to squeeze it out of me like everyone else, I know she was worried and that she cared about what happened to me. The fact that she cared with no fake smiles, not the "you're gonna be ok," or "it's all from Hashem," and "Hashem only does good." She was simply there for me.

Yes it took time for me to start down a path of recovery, but I got there. I wouldn't have gotten there without her. There were other people who made a huge impact on my life, friends and family alike, but Morah left an impact on me that no one else could have. I am happier and healthier now, and Morah played a big role in that. I am forever grateful.

When I was in 11th grade, I was not very motivated. I was going through many things that were affecting my performance levels at school. Morah gave a quiz on each sicha that we learned, and I never filled out a single one. The principal told me that if I didn't give in a certain amount of tests at the end of the week, I would be kicked out of school.

I tried to learn a few of the sichos, but not really enough to fill out all the answers, so I handed in the tests pretty much empty, expecting to get kicked out. Instead of letting that happen, Morah offered to stay

after school to help me out. That day, she stayed after school in her own time, and with tons of patience went through all the material until I knew it thoroughly. She knew that written tests were hard for me, so she let me do them orally, and I ended up scoring a hundred.

It's thanks to the warmth and care that Morah showed, that I was able to get through the rest of the year, eventually graduating. I know that I am not the only one who was affected by her sensitivity and care that she shows to her students, even years after they graduate. Thank you!

Morah was my teacher in 12th grade. That year was a very unsettling time in my life, we lost our home in a fire, my Bubby was niftar and my father lost his job. For half of that year, my family, which had ten children at the time, lived in a one bedroom basement. I wasn't very focused on my school studies and really only applied myself if it was a subject I could do well without much effort. Morah taught us Chumash and Likkutei Dibburim. I loved Likkutei Dibburim, and I would drink her words. The way she taught was inspiring, and I was able to put everyday life on a pause when sitting in her class.

I was 15 years old when my mother passed away. Although I was very popular and had a great support system, I never wanted to share my pain. It took about a year until it really hit me. I felt like I had no one to guide me or care for me. Although I had many great friends and family it was a different type of relationship than a mother. I started exploring grief websites and forums online and I met a wonderful woman who I really respected. She was not Jewish and not the right match for my future.

That's when Morah stepped into my life. She was truly the most caring and smart woman I have ever met. She had patience to answer every question I had. She was always there for me at any time of the day or night. She guided me through life. I was a teenager who needed lots of

love and guidance. I tested everything and lived life on the edge. She has been a real motherly figure to me and has played a huge role in life. I am proud to say that I am the person I am today because of Morah.

Morah was my daughter's principal who went above and beyond to help my daughter who was not only struggling in academics but also with personal issues. She took her under her wing, and made her comfortable to come to her for guidance and support. She helped her with her studies and guided her on how to deal with teachers who weren't always as understanding as she was.

One year, my daughter was feeling quite nervous and anxious about starting a new school year. Morah arranged with us to have her come before school started, to show her around her new classroom, in an effort to make her feel more calm and confident. I could see that there were a million other things going on; meetings she had to attend, decisions that had to be made.

But she calmly sat with my daughter, showed her a picture of what her new teacher looked like and spoke to her about her worries. It's the small things that can change a child's life. We are so grateful for her.

When I was a seminary student many years ago, I was going through my own rough time emotionally, and had many difficult moments. Morah was a teacher and the assistant principal. She wasn't just a teacher. She was so kind and caring, and went out of her way to help me out. I remember passing by her office many times, and although she was busy, she would find time to talk to me. That was a real safety net for me and I don't know how I would have survived without having someone to talk to. She would also take time after class

to speak to me, even when seminary was officially over for the day. She was so sensitive and caring, and looking back, I can't imagine how she gave so much time and patience to help me out. These kind gestures really impacted my life and uplifted me to be able to overcome my personal challenges and move on to be the person I am today.

My daughter was sick this year and needed extra help and sensitivity. Morah went out of her way to make sure she was OK, and adapted the school work to empower her to excel and was my daughter's comfort in a hard time. Her kindness has 100% Baruch Hashem helped my daughter to heal quicker and fight the awful fight she was going through.

I really felt that Morah cared for her students. I loved how she expected a lot from me in a kind way. I excelled in her class. Many years later she was my daughter's teacher, and even helped pay for my daughter to go to seminary. Now she teaches my daughter in high school. We appreciate her kindness more than she knows.

I am forever indebted to Morah, my teacher and mashpia. I formed a bond with Morah in seminary. And when my mashpia passed away, Morah graciously agreed to step in. I thank Hashem each morning for her, when I say Modeh Ani. When I was going through some very serious challenges, she made space in her heart and life for me. Each and every time, she understood very well how vulnerable I was, and she made it crystal clear that she would "hold my hand", until I got through it. She didn't make me feel "less than" because I needed help. She made me feel like she sees me, who I really am, and that my circumstances don't define me. Because she believed in me, I believed in myself. And that's the greatest kindness.

Encouragement to a Teacher

20 Sivan 5716

After having heard a lot about you, your general accomplishments and especially your work in the field of education, I was pleased to have received your letter, in which you recount what has been going on in your life and how you are managing.

I was shocked, however, and a little upset by the content of the letter regarding your dampened spirit and melancholy, and worse. I am also writing that I was shocked because Divine Providence has placed you as a beacon of light, i.e., you were given the opportunity to work for the proper education of Jewish children. This is clear proof that you were given the abilities to fulfill this very important role because “Hashem does not overburden His Creations.”

It solely depends on your will. If only you will truly want and firmly decide, you will prevail over the challenges, obstacles and also uncertainties.

If you say that the despondency is based on, until now, you were not able to improve the education as was necessary, then in addition to what Tanya and other sources explain - sadness is always unacceptable and harmful - the Rebbes have taught: “One good deed is better than a thousand sighs.”

Especially since naturally when a person sighs, he feels a bit of satisfaction that he is upset about something, and it does not add to his motivation to work to fill what was lacking.

Please understand that in everything mentioned above, I did not intend to rebuke you. Rather I wish to express my clear and definite opinion, the fact that your work in the field of education

is a very great merit, for not every person merits to be involved in education, especially in our generation.

In all matters of Torah and Mitzvos, Hashem grants us the abilities and energy to do it, and we are commanded as well, “You shall choose Life!” But at the end of the day, it is up to the person to be the one to choose from his good will and free choice.

Excerpt from Igros Kodesh Vol. XIII

Dedicated in honor of

R Shneur
Hirsch ע"ה

לעילוי נשמת

שניאור זלמן בן יבלחט"א גימפל אברהם

*Who exemplified the success
of our Chinuch system*

*By his dear friend,
Tuvia Greisman*

